

AJANKOHTAISTA

Historiantutkimuksen päivät Jyväskylässä – laaja katsaus ajankohtaiseen tutkimukseen

Johanna Viitanen

Ensimmäiset Historiantutkimuksen päivät Jyväskylässä 21–23.10.2010 keräsivät yli 250 osallistujaa ympäri Suomea ja maailmaa. Järjestäjinä toimivat Suomen Historiallinen Seura yhteistyössä Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksen kanssa. Järjestelyt toimivat kaikin puolin onnistuneesti.

Historiantutkimuksen päivät alkoivat rehtori Aino Sallisen puheella ja Ludmilla Jordanovan esityksellä *Culture and Agency in Historical Practice*. Toisena päivänä Uppsalan yliopiston historian professori Maria Åberg avasi päivän valloittavalla esityksellään *Managing the junctions. State Administration and Gendered Strategies of Survival in Early Modern Sweden*.

Kolmipäiväisen seminaarin sessioiden aiheet vaihtelivat hyvinkin paljon, ja rinnakkaisia vaihtoehtoja riitti. Yhteensä 35 järjestetyn session aiheina olivat muun muassa kasvatuksen historia, ympäristöhistoria, historian teoria ja filosofia, teollistuminen ja hyvinvointivaltion kehitys.

Päivillä oli myös kiitettävän paljon ruotsinkielistä tutkimusta esillä. Osallistuin itse sessioon *Svenskt i Finland*, jossa käsiteltiin samannimisen projektin tutkimusaiheita, kuten koululaitoksen historiaa ja kielikysymyksiä. Samalla kerrottiin uudesta teossarjasta *Finlands svenska historia*, joka tuo uuden näkökulman suomalaiseen historiankirjoitukseen.

Historian merkitykset ja tulkinta nykyhetkessä

Laajaa mielenkiintoa päivillä herätti Historiatietoisuus-sessio torstaina. Pilvi Torstin ajankohtaisen *Historiatietoisuus Suomessa* -hankkeen esittely aiheutti vilkasta kommentointia ja keskustelua muistitiedosta, suomalaisten tulkinnoista eri menneisyyden tapahtumista ja historian merkityksistä eri ikäpolville. Torstin esitys painottui alustavien tutkimustulosten esittelyyn. Kirjallisen kyselyn lisäksi suomalaisia on haastateltu muun muassa historian merkityksestä ja tulevaisuuden odotuksista. Etenkin haastatelluilla nuorilla aikuisilla tulevaisuuden näkyymiin vaikuttavat Torstin mukaan ympäristönsuojelu, maailman talouskehitys ja ulkomaalaisten määrä. Ylipäätään näyttää siltä, että suomalaiset ovat historiakansaa ja menneisyyden käsittely on vahva osa identiteettiä. Marko van den Berg tarkasteli puolestaan esityksessään lukiolaisnuorten käsityksiä lähimenneisyydestä. Hänen haastatteluaineistostaan nousi esiin kaksi ääripäätä: nuoret kokevat yhteiskunnallisen kehityksen viimeisten 20 vuoden aikana joko talouskehitykseen perustuvana menestysnarratiivina tai eriytyvän kehityksen vastadiskurssina.

Historiatietoisuus-paneelissa yleisöä kiinnostivat suuret myyttikertomukset kansallisen identiteetin vahvistajina ja ylipäätään kysymys siitä, kenen historiaa kerrotaan. Osallistujina olivat Sirkka Ahonen, Jukka Rantala, Marianne Junila, Olli Seuri ja Jan Löfström. Tee- ja maan naisen roolista historian välittäjänä nousi keskusteluun. Pieniä lapsia haastatellut Jukka

Rantala toi esiin äitien ja isoäitien roolin menneisyyteen liittyvien tarinoiden kertojina sen sijaan, että perinteisesti mies on nähty usein sotahistorian toimijana ja kertojana. Olli Seuri pohti median roolia historian tuottajana ja uudelleentuottajana. Panelistit kävivät myös keskustelua opetuksen merkityksestä historian ymmärtämisessä ja toisaalta laajoista historian tuottamisen muodoista, kuten elokuvat, lehdet ja roolipelit, jotka kaikki ovat mukana tuottamassa erilaisia myyttejä menneisyydestä.

Toinen maailmansota suomalaisessa historian tutkimuksessa -paneeli perjantaina jatkoi aktiivista keskustelua historian käytöstä ja siitä, millaisia aiheita pidetään tärkeinä toista maailmansotaa tutkittaessa. Olennaiseksi aiheeksi nousi kysymys historian tutkimuksen ja kansallisen yhteisen kertomuksen yhteensovittamisesta ja eroista. Marianne Junilan mukaan suuren yleisön kokemukset, kaunokirjallisuus ja tutkijan näkökulma saattavat joutua ristiriitaan tai kilpailla keskenään siitä, millaisia käsityksiä menneestä vaalitaan. Kirsi Mäki pohti naisen roolin tuomista toisen maailmansodan tutkimukseen osana laajempaa ihmisen ja toimijuuden ymmärtämistä. Antero Holmila toi esiin ajatuksen siitä, että toisen maailmansodan tutkimuksessa pitäisi avata keskustelu moniäänisemmäksi ja huomioida eri olosuhteet ja taustatekijät dikotomisten tulkintojen sijaan. Panelistit kävivät keskustelua myös luokan, sukupolven ja asuinpaikkaan liittyvien erojen huomioimisesta tutkimuksessa. Puheenjohtajana toiminut Tiina Kinnunen korosti akateemisen tutkijan roolia yhteiskunnan vaikuttajana ja muistutti, että myös tutkija on osa ympäröivää yhteiskuntaa ja historiakulttuuria. Tutkija ei saa asettua muiden yläpuolelle tai ulkopuolelle, vaan hänen pitää ymmärtää, että ihmistä kiinnostaa ylipäättään oman suvun ja lähipiirin historia, oli tieto sitten tutkimuksen tai populaarijulkaisun tuote.

Historiantutkimuksen päivät tulevaisuudessa

Seminaari mahdollisti laajan katsauksen ajankohtaiseen historian tutkimukseen, mutta seuraavilla kerroilla voisi olla valittuna teemoja, jotka yhdistäisivät eri sessioiden tutkimusaiheita paremmin toisiinsa. Käsitellyt aiheet tuntuivat välillä sirpaleisilta. Hedelmällisimpänä antina seminaarista itse koin uusien kontaktien luomisen eri historian alan tutkijoiden kanssa.

Historian tutkimuksen päivät voivat muodostua ajankohtaisseminaariksi, jos tutkijat kokevat foorumin mielekkääksi paikaksi esitellä omia aiheitaan. Suomen Historiallisen Seuran tarkoituksena on jatkaa Historiantutkimuksen päivien järjestämistä joka toinen vuosi eri yliopistoissa. Suunnitelmissa on järjestää seuraava seminaari Helsingissä 2012 ja sitä seuraava Joensuussa 2014.

FM Johanna Viitanen on Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksen jatko-opiskelija.